

Ljubljana, 20. september 2010

Prehrana šolskih otrok v Sloveniji

Konec maja 2010 je bil v Državnem zboru sprejet **Zakon o šolski prehrani** (<http://www.uradni-list.si/1/content?id=98032>), ki po mnenju Inštituta za varovanje zdravja pomembno izboljšuje možnosti za zdravo prehrano otrok in mladostnikov v naših osnovnih in srednjih šolah. Prehranski problemi otrok in mladih namreč tudi pri nas naraščajo. Leta 1987 je bilo v Sloveniji pretežkih ali celo predebelih nekaj več kot 15 odstotkov deklet in fantov, leta 2007 pa že 28 odstotkov fantov in 24 odstotkov deklet. Organizirana prehrana je eden najboljših načinov, kako lahko država prispeva k zdravi rasti in razvoju otrok in mladostnikov.

Novi zakon zagotavlja enake možnosti za vse otroke

Zakon, ki ga je pripravilo Ministrstvo za šolstvo in šport, sledi cilju, da ob upoštevanju trajnostne potrošnje zagotavlja kakovostno in subvencionirano šolsko prehrano, s katero vpliva na optimalni razvoj učencev in dijakov, na razvijanje zavesti o zdravi prehrani in kulturi prehranjevanja, na vzgajanje in izobraževanje za odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja in okolja ter ob tem učencem in dijakom omogoča dostopnost do zdrave šolske prehrane. Istočasno učencem iz socialno manj vzpodbudnih okolij zagotavlja enake možnosti za zdravo prehranjevanje, saj otroci v takih primerih dobijo obroke brezplačno, kar je v današnji gospodarski krizi pomemben **prispevek države družinam v stiski**.

Šola otrokom in dijakom organizira **toplo ali hladno malico**, ponudi pa lahko **do štiri obroke dnevno**. Nekatere naše šole poleg tega ponujajo tudi dodatno sadje in zelenjavo (npr. Shema šolskega sadja), nekatere pa tudi čaj iz čajnih kuhinj (npr. za vozače).

Ureditev šolske prehrane v Sloveniji je ena najboljših v EU

Organizacija šolske prehrane sledi **celovitim Smernicam za prehranjevanje** (http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/prehrana/), ki opredeljujejo vzgojno-izobraževalno dejavnost, povezano s šolsko prehrano, strokovne usmeritve in navodila (merila za izbor živil, načrtovanje prehrane in časovni okvir izvedbe – za strokovne vsebine poskrbi zdravstveni sektor). Smernice je pripravila interdisciplinarna delovna skupina pod vodstvom Zavoda RS za šolstvo. Ureditev šolske prehrane v Sloveniji je ena najboljših v Evropski skupnosti in širše, s tako

ureditvijo pa se država poleg zmanjševanja socialne stiske dobro **odziva tudi na visoko polno zaposlenost žensk.**

Ves čas nadzor nad kvaliteto šolskih obrokov

Kvaliteto šolskih obrokov v skladu z novim zakonom **nadzorujejo Inštitut z varovanje zdravja in območni zavodi za zdravstveno varstvo**, ki so v preteklih letih že izvedli preverjanje organizacije in kvalitete osnovnošolske dopoldanske malice (*Analiza prehranske kakovosti osnovnošolskih malic po posameznih regijah v Sloveniji, IVZ 2008:* <http://www.ivz.si/Mp.aspx?ni=8&pi=5&id=81&PageIndex=0&groupId=176&newsCategory=&action>ShowNewsFull&pl=8-5.0>.) in dijaške tople malice (Poročilo o prehranski kakovosti dijaških obrokov v letu 2009, IVZ 2009: <http://www.ivz.si/Mp.aspx?ni=8&pi=5&id=38&PageIndex=0&groupId=176&newsCategory=&action>ShowNewsFull&pl=8-5.0>.) Ugotovljeno je bilo, da so dopoldanske malice v naših osnovnih šolah v precejšnji meri kvalitetno ustrezno načrtovane. Tudi večina pregledanih jedilnikov dijaških toplih malic je vsaj delno ali pretežno sledila priporočilom prehranske kakovosti. Obe poročili je pri preverjanju ustreznosti namenske porabe proračunskih sredstev uporabilo tudi Računsko sodišče.

Pohvale Sloveniji za odstranitev avtomatov s hrano iz šol

Slovenija z odstranitvijo avtomatov za hrano in pijačo iz šol, ki jo uvaja Zakon o šolski prehrani, zelo uspešno sledi Resoluciji in priporočilom Svetovne zdravstvene organizacije na temo trženja nezdrave hrane otrokom, ki je bila sprejeta maja letos na Generalni skupščini omenjene organizacije. Šolsko okolje naj bo namreč zaščiteno pred vsemi oblikami trženja hrane. S tem se je naša država pridružila Franciji, ki je v okviru celovitih prehranskih ukrepov zakonsko odstranila avtomate iz šol leta 2005 in kot prva v Evropi uspela v nekaj letih zaustaviti trend naraščanja debelosti pri otrocih. Ministrstvo za zdravje je letos imenovalo delovno skupino za pripravo predloga ukrepov za zmanjšanje trženja nezdrave hrane otrokom pri nas.

Otroštvo je obdobje, v katerem se otroci navajajo na uživanje posameznih vrst hrane, pa tudi na način uživanja hrane, kar nato pomembno vpliva na prehranske izbire v celotnem življenju. Avtomati so navadno opremljeni z logotipi trgovskih znamk in simbolov ter slikami posameznih trženih živil, kar vpliva na prehranske odločitve otrok, ki obenem izgubljajo redni ritem prehranjevanja z navajanjem na »prigrizkanje«.

Septembra letos objavljena študija (Journal of School Health) je pokazala, da lahko **avtomati v šolah škodljivo vplivajo na zdravje otrok**. Otroci, ki si pogosto privoščijo hrano iz avtomatov, imajo več možnosti za povečano telesno težo in razvoj sladkorne bolezni tipa dva ter koronarne bolezni srca. Študija tudi navaja, da uživanje hrane iz avtomatov v otrokovo prehrano v povprečju doda do 300 kcal dnevno, kar vodi v povišanje telesne teže in posledične zdravstvene težave, obenem pa otroci zaužijejo manj vitaminov in mineralov, predvsem železa in vitamina B, pa tudi dietne vlaknine. Debelost otrok in mladostnikov v Sloveniji je naraščajoč problem, pa tudi slovenski pediatri že poročajo o pojavu prvih otrok s sladkorno boleznijo tipa dva pri nas.

Sicer pa je Inštitut za varovanje zdravja že leta 2005 zapisal, da pri tako organizirani ponudbi obrokov v šolah, kot jo poznamo v Sloveniji, ponudba hrane v avtomatih ni upravičena, ne iz zdravstvenih, ne ekonomskih ali socialnih razlogov.

Več o posledicah trženja nezdrave hrane otrokom lahko preberete v poročilu Omejevanje trženja nezdrave hrane otrokom, IVZ 2009: http://www.ivz.si/?ni=8&pi=5&_5_Filename=22.pdf&_5_MediaId=22&_5_AutoResize=false&pl=8-5.3.

in v slovenskem poročilu POLMARK raziskave, IVZ, 2009: (http://www.ivz.si/Mp.aspx?ni=8&pi=5&_5_id=80&_5_PageIndex=0&_5_groupId=176&_5_newsCategory=&_5_action>ShowNewsFull&pl=8-5.0). Mednarodno POLMARK poročilo je dostopno na spletni strani <http://www.polmarkproject.net>.